

Nr 46

Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för att påverka strukturomvandlingen inom vissa branscher; given Stockholms slott den 10 mars 1972.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

RUNE B. JOHANSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framläggs förslag om tidsbegränsade åtgärder avsedda att påverka sturkturomvandlingen inom textil- och konfektionsindustrierna (TEKO-industrierna), skoindustrin, den manuella glasindustrin samt möbelindustrin. För att åstadkomma en mer planmässig strukturanpassning inom nämnda branscher föreslås dels en förstärkning och utvidgning av det nu löpande omställningsprogrammet för TEKO-industrierna och den manuella glasindustrin, dels ett system med statliga lånegarantier (strukturgarantier).

Det av 1971 års riksdag beslutade programmet för omställningsfrämjande åtgärder i form av statliga bidrag till konsulttjänster på 2,5 milj. kr. per år under perioden 1971/72—1973/74 (prop. 1971: 1 bil. 15 s. 54, NU 1971: 13, rskr 1971: 120) föreslås nu bli förlängt till att omfatta även år 1974/75. Anslaget bör för budgetåret 1972/73 höjas till 5 milj. kr. De föreslagna beloppen är avsedda att utgöra bidrag till finansiering av undersökningar som syftar till att konkretisera förutsättningarna för främst företagsamgåenden inom nämnda industrigrenar.

Vidare föreslås bildandet av ett bolag med uppgift att genom strukturgarantier finansiellt underlätta en planmässig strukturomvandling inom nämnda branscher. Bolaget avses bli helägt dotterbolag till Sveriges investeringsbank. Arbetstagarnas och arbetsgivarnas organisationer föreslås tillsammans bilda strukturråd, som avses få en rådgivande funktion i förhållande till bolagets styrelse beträffande främst garanti-givningens inriktning och fördelning på branscher.

Lån med strukturgarantier föreslås bli förmånsrättsligt placerade närmast före det egna kapitalet. Garanti får beviljas för lån upp till ett belopp motsvarande högst det egna kapitalet i det låntagande företaget enligt de beräkningar som föregår långivningen.

En garantiram föreslås bli uppbyggd successivt under loppet av tre år med början den 1 juli 1972 till att vid försöksperiodens slut omfatta 100 milj. kr. Garantiramen föreslås omfatta 40 milj. kr. under det första budgetåret.

Utdrag av protokoll över industriärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 10 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, GEIJER, ODHNOFF, MOBERG, BENGTS-SON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Chefen för industridepartementet, statsrådet Johansson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *åtgärder för att påverka strukturomvandlingen inom vissa branscher* och anför.

I prop. 1972: 1 (bil. 15 s. 32) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition angående åtgärder för att påverka strukturomvandlingen inom vissa branscher, till omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna för budgetåret 1972/73 beräkna ett reservationsanslag av 2,5 milj. kr. Jag anhåller att nu få ta upp denna fråga.

Inledning

Under sommaren och hösten år 1971 genomfördes inom industridepartementet en utredning rörande strukturomvandlingen inom bl. a. TEKO-industrierna. Detta arbete resulterade i en departementspromemoria (Ds I 1971: 5) Förslag om statliga åtgärder för att påverka strukturomvandlingen inom vissa branscher.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgivits av kommerskollegium, marknadsrådet, näringsfrihetsombudsmannen (NO), statens pris- och kartellnämnd (SPK), överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF), arbetsmarknadsstyrelsen, statens institut för företagsutveckling (SIFU), länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Göteborgs- och Bohus, Älvsborgs, Skaraborg och Örebro län, delegationen för de mindre och medelstora företagen, Sveriges investeringsbank AB, Landsorganisationen i Sverige (LO) — efter hörande av Be-klädnadsarbetarnas förbund och Svenska fabriksarbetareförbundet —, Svensk industriförening, Svenska arbetsgivareföreningen — efter hörande av Sveriges konfektionsindustriförbund, Sveriges textilindustriför-

bund och Glasindustrins arbetsgivareförbund —, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Sveriges allmänna exportförening, Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Sveriges industriförbund — efter hörande av Konfektionsindustriföreningen, Textilrådet, Svenska glasbruksföreningen och Svenska skofabrikantföreningen — samt Tjänstemännens centralorganisation (TCO) — efter hörande av Svenska industritjänstemannaförbundet (SIF) och Sveriges arbetsledareförbund (SALF).

Vidare har yttrande inkommit från Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund (SSU).

Bakgrund

Den svenska ekonomins tillväxttakt under efterkrigstiden har i genomsnitt legat på ungefär samma nivå som i övriga OECD-länder exkl. Japan. Den över en längre period relativt jämna tillväxttakten för ekonomin i dess helhet har varit förenad med betydande strukturella förändringar inom olika delar av samhällsekonomin — inte minst inom industrin. En dylik successiv omfördelning av produktionsresurserna är inte bara en följd av den ekonomiska tillväxten utan också en förutsättning för denna.

De grundläggande sambanden mellan strukturomvandling och ekonomisk tillväxt är givetvis generella och inte unika för svensk ekonomi. Hänsyn till dessa samband har emellertid sedan länge satt en påtaglig prägel på vår handels- och näringspolitik. Den i jämförelse med många andra länder liberala handelspolitiken har tvingat det svenska näringslivet att ständigt förnya sig och anpassa sig till nya konkurrensförutsättningar. Sveriges integrationspolitiska strävanden under senare år har burits upp av samma grundläggande synsätt. Genom bildandet av EFTA skapades ett frihandelsområde omfattande närmare 100 milj. konsumenter vilket medförde ökade avsättningsmöjligheter för svensk industri men också skärpta krav på effektivitet och strukturanpassning. De pågående förhandlingarna med den europeiska ekonomiska gemenskapen syftar på samma sätt till att eliminera hinder för ett svenskt deltagande i den internationella arbetsfördelningen. Detta kommer att innebära vidgade möjligheter att avsätta den svenska produktionen men samtidigt leda till en skärpt konkurrens för svensk industri såväl på hemmamarknaden som vid export till övriga EFTA-marknader.

Strukturomvandlingens omfattning och hastighet har varit betydande under senare år med allt vad detta innebär i fråga om krav på omställning hos företagen och deras anställda. Detta förhållande kan illustreras med följande tabell.

Industrins förädlingsvärde och sysselsättning procentuellt fördelad på branscher åren 1955 och 1969

Bransch	Förädlingsvärde		Sysselsättning		Förändring i 1 000-tal anställda 1955—1968
	1955 %	1969 %	1955 %	1969 %	
Gruvindustri	5,7	2,7	1,9	1,2	— 4,7
Järn och metallverk	7,7	6,9	6,6	6,8	8,7
Verkstadsindustri (exkl. varv)	30,5	40,6	33,7	42,0	114,0
Varvsindustri	3,4	2,3	3,5	3,0	— 1,2
Jord och stenindustri	4,5	4,9	4,9	4,8	4,1
Träindustri	6,8	6,8	8,7	8,7	9,0
Massa- pappers och wallboardindustri	9,1	6,7	5,9	5,2	— 0,6
Pappersvaru och grafisk industri	5,6	6,2	5,6	5,7	6,7
Livsmedelsindustri (inkl. dryckesvaru- och tobaksindustri)	10,0	9,4	8,1	8,0	6,4
Textilindustri	4,2	2,4	6,1	3,4	— 19,5
Konfektions- sko-, och läderindustri	5,8	3,4	10,3	5,8	— 32,3
Kemisk och petroleumindustri	5,4	6,5	3,6	3,9	6,6
Gummivaruindustri	1,4	1,3	1,3	1,5	3,3
Hela industrin	100	100	100	100	101,5

Källa: 1970 års långtidsutredning. Svensk industri under 70-talet med utblick mot 80-talet. (SOU 1971: 5.)

Den svenska industrins branschstruktur har således förändrats kraftigt sedan mitten av 1950-talet. Mätt i sysselsättning har, som framgår av tabellen, textil-, konfektions-, sko- och läderindustriernas relativa andelar minskat mest. Samtidigt har verkstadsindustrin (exkl. varv) ökat sin relativa andel avsevärt och därmed ytterligare befäst sin ställning som vår dominerande industribransch. En ökning kan också noteras för kemisk industri och petroleumindustri. Enligt de beräkningar som långtidsutredningen gjort för perioden 1970—1975 kommer sysselsättningsutvecklingen även framgent att vara mycket olikartad mellan olika branscher. Bl. a. verkstadsindustri, pappersvaruindustri, petroleumindustri och gummivaruindustri beräknas öka sin andel av den totala industrisysselsättningen, medan en fortsatt kraftig tillbakagång väntas för textilindustri, konfektionsindustri samt sko- och läderindustri. Också för vissa delar av träindustrin är en tillbakagång att vänta.

När det gäller samgåenden i form av samarbetsavtal och fusioner inom svensk industri hänvisas i promemorian till en nyligen publicerad undersökning, som belyser utvecklingen under perioden 1946—1969. Antalet fusioner och ingångna samarbetsavtal, som totalt för perioden uppgick till nära 3 600, låg på en tämligen konstant och låg nivå fram till slutet av 1950-talet, då en betydande uppgång inträffade. Sedan dess

har med undantag för ett par år antalet samgåenden ökat kontinuerligt. Antalet samgåenden var i genomsnitt fem gånger större under undersökningsperiodens fem senaste år än under de fem första. Omkring 265 000 personer har arbetat i industriföretag, som under denna period förvärvats av andra företag. I genomsnitt har nära en tredjedel av de i industrin sysselsatta under efterkrigstiden direkt "berörts" av fusioner. Den relativa omfattningen av fusioner varierar dock kraftigt mellan olika branscher. I förhållande till antalet företag inom resp. bransch har fusionsfrekvensen varit lägst i träindustrin, konfektionsindustrin, skoindustrin, grafiska industrin och textilindustrin.

Antalet av varslade nedläggningar berörda arbetstagare varierar från år till år, men under de senaste åren har sammansättningen förändrats påtagligt. Av de varselberörda arbetstagarna var år 1968 33 % verk samma inom TEKO-industrierna, läder-, hår- och gummivaruindustrierna samt träindustrin. Två år senare var denna andel 66 %. Varslade nedläggningar tenderar således att alltmer koncentreras till dessa industrigrenar, som år 1969 tillsammans svarade för 18 procent av industrissysselsättningen.

Fr. o. m. senare delen av 1950-talet har arbetslösheten blivit alltmer strukturellt och regionalt betonad. Betydande arbetslöshet har kunnat förekomma inom vissa delar av landet samtidigt som brist på arbetskraft rått inom andra regioner, främst storstadsregionerna. Fram till slutet av 1960-talet var den strukturellt betingade arbetslösheten i betydande utsträckning koncentrerad till skogsbruket och de norra länen. Under senare år har en strukturellt betingad arbetslöshet också kommit att bli alltmer framträdande inom industrin. Eftersom flera av de branscher, som berörs av strukturomvandlingen, är regionalt koncentrerade uppstår härigenom också regionala arbetsmarknadsproblem. Dessa förstärks när ett krisdrabbat företag är lokaliserat till en liten ort, vars existens till stor del är beroende av företaget ifråga. Detta har ofta varit fallet inom TEKO-industrierna och de orter, som är beroende av dessa.

För vissa branscher har gjorts och görs särskilda undersökningar. Enligt TEKO-utredningen (Ds I 1969: 6 samt SOU: 1970: 59 och 60) kan förutses en fortsatt sysselsättningsminskning och behov av strukturella förändringar för vissa delar av de svenska TEKO-industrierna, främst textilindustrin och den tyngre konfektionsindustrin. Gjorda undersökningar av den manuella glasindustrin visar en likartad bild. I möbelindustriutredningens betänkande (SOU 1972: 2) visas att en relativt snabb strukturomvandling kan väntas inom möbelindustrin.

Förslagen i departementspromemorian

Åtgärdernas syfte och inriktning

I departementspromemorian föreslås att åtgärder vidtas från statens sida med huvudsyfte att reducera kunskapsmässiga och finansiella hinder för en mer planmässig strukturanpassning inom vissa stagnerande industribranscher. Grundtanken är att man härigenom i görligaste mån tillvaratar en upparbetad bransch- och yrkesskicklighet samt undviker att kapitalvärden går till spillo. Åtgärderna bör avse TEKO-industrierna, skoindustrin och den manuella glasindustrin.

För att uppnå det åsyftade resultatet bör åtgärderna inriktas på att stimulera och underlätta för lönsamma företag med goda framtidsutsikter att expandera genom förvärv av företag eller driftsenheter, som tillhör de nämnda branscherna och som vid rådande strukturella och ägar-mässiga förhållanden bedöms ha relativt svag konkurrensförmåga och expansionskraft på kort eller lång sikt. Förvärven bör vara långsiktigt motiverade och bedömas som företagsekonomiskt riktiga. Härigenom uppnås en ökning av sysselsättningstryggheten vid de förvärvade enheterna.

Åtgärder för att stimulera undersökningar rörande företagssamgåenden

Bristande information hos företagen om förutsättningarna för samgåenden med andra företag kan ha negativa konsekvenser från strukturanpassningssynpunkt. Den bristande informationen kan vara sammankopplad med ovilja att opåkallat ta första steget i en diskussion med ett annat företag om ett eventuellt samgående. För att eliminera denna brist på information om de grundläggande förutsättningarna måste företagen göra undersökningar. Särskilt mindre och medelstora företag kan behöva anlita utomstående expertis för sådana undersökningar. Därtill kommer även att krav på opartiskhet kan nödvändiggöra ianspråktagande av fristående experter. Kostnaderna för dessa undersökningar kan vara betydande. Eftersom resultaten av undersökningarna är mycket ovissa medför inte sällan undersökningskostnadernas storlek och särskilt frågan om deras fördelning att parterna inte kan enas om genomförandet av en undersökning fastän man i princip är positivt intresserad härav.

Statliga bidrag till finansiering av undersökningar, som syftar till att konkretisera förutsättningarna för företagssamgåenden bör kunna stimulera företagen att vidta sådana undersökningar. Staten lämnar fr. o. m. budgetåret 1971/72 bidrag av delvis denna karaktär till TEKO-

industrierna. Våren 1971 beslöt riksdagen att för treårsperioden 1971/72 —1973/74 anvisa 2,5 milj. kr. per år som konsultbidrag (prop. 1971: 1 bil. 15 s. 50, NU 1971: 13, rskr 1971: 120). Detta omställningsprogram administreras av kommerskollegium och kompletterar tidigare beslutade statliga utbildnings- och exportprogram för TEKO-industrierna. I proposition 1971: 1 (bil. 15 s. 51) anfördes att de statliga bidragen för omställningsåtgärder borde utgå till undersökningar med klar inriktning på de organisatoriska förhållandena varvid särskilt frågor sammanhängande med dels företagets behov av specialisering, dels lämpligheten av mer eller mindre långtgående samarbete med andra tillverkare eller avnämare borde stå i centrum.

Detta program bör enligt departementspromemorian få sin tyngdpunkt förskjuten mot direkta undersökningar om företagssamgåenden och utvidgas till att omfatta även skoindustrin och den manuella glasindustrin samt erhålla ökade ekonomiska och personella resurser.

Huvudsyftet bör vara att stimulera lönsamma och expansiva företag att planmässigt överväga förvärv av sådana företag och driftsenheter inom TEKO-industrierna, skoindustrin och den manuella glasindustrin som vid rådande strukturella och ägarmässiga förhållanden bedöms ha relativt svag konkurrensförmåga och expansionskraft på kort eller lång sikt. Statliga bidrag till undersökningar rörande förutsättningarna för företagssamgåenden torde för att bli tillräckligt verkningsfulla behöva kompletteras med aktiva insatser från kommerskollegiums sida.

Enligt promemorian bör i detta syfte kommerskollegiums resurser förstärkas med mellan två och fyra heltidsanställda experter. Den sålunda bildade organisatoriska enheten vid kommerskollegium bör inom delbranscher där företagssamgåenden förefaller vara särskilt angelägna från industripolitisk synpunkt aktivt söka intressera företagen för undersökningar rörande företagssamgåenden. Nära kontakter med bl. a. företagareföreningarna och länsarbetsorganen bör utgöra ett väsentligt inslag i denna verksamhet.

För att det utökade omställningsprogrammet skall kunna få avsedd effekt bör det nuvarande anslaget om 2,5 milj. kr. per år höjas väsentligt. Beträffande det statliga bidragets andel av en undersöknings kostnader och administrativa regler i övrigt bör i stort samma villkor gälla som för det nuvarande programmet. Kommerskollegium bör således tillse att vederbörande företag bär en efter omständigheterna anpassad andel av kostnaderna. Av själva syftet med fusionsundersökningar följer att god lönsamhet vid ett berört företag inte bör utgöra hinder för erhållande av statliga bidrag för anlåtande av utomstående experter.

Det nya programmet bör ses som ett led i en försöksverksamhet. Först sedan konkreta erfarenheter erhållits av verksamheten kan definitiv ställning tas till åtgärdernas utformning och inriktning på längre sikt.

Åtgärder för att underlätta finansiering av företagssamgåenden

Ett företag kan se sig föranlåtet att avstå från en i och för sig lönsam investering, exempelvis i form av ett företagsförvärv, av en rad olika skäl. Företagets självfinansieringsgrad, lönsamhet eller tillgång på säkerheter kan av kreditgivarna anses erbjuda så stora kreditrisker att man inte är villig att medverka med lånefinansiering i erforderlig omfattning. Företaget självt kanske väljer att avstå från den lönsamma investeringen på grund av att den nödvändiga lånefinansieringen anses sänka företagets soliditet, dvs. relationen mellan eget och främmande kapital, till en farligt låg nivå. Företaget kan även ha en försiktigare finansiell riskbedömning än kreditgivarna och alltså avstå från lån, som dessa är villiga att ge.

I promemorian påpekas att en expansion genom förvärv av ett annat företag innebär särskilt för mindre och medelstora företag en ofta stark språngvis ökning av produktion och sysselsättning, som anstränger företagets administrativa och finansiella resurser. Företaget kan väntas avstå från transaktionen om man anser sig ha för små finansiella resurser kvar för att finansiera de ofta betydande initialkostnaderna som är förenade med företagssamgåenden, de framtida investeringarna samt det ökade behovet av rörelsekapital. Vidare behövs reserver för att möta konjunkturella och oförutsedda påfrestningar i framtiden. I promemorian framhålls även att börsnoterade företag i regel har större möjligheter än icke börsnoterade att lösa sådana finansiella problem genom tillförsel av eget kapital utifrån.

Börsnoterade företag har i regel goda möjligheter att finansiera företagsförvärv eftersom de ytterst kan utnyttja aktiebörsen via nyemissioner och aktiebyten. De icke börsnoterade företag, som önskar expandera genom köp av andra företag, är i finansieringsavseende sämre ställda. Dessa företags möjligheter att öka det egna kapitalet bestäms till helt övervägande del av internt genererade vinstmedel. Därmed begränsas dessa företags möjlighet och villighet att utnyttja kreditmarknaden, vilket i sin tur kan innebära finansiella restriktioner för en annars önskad expansion vilka börsnoterade företag inte upplever i samma grad.

Mycket talar — enligt promemorian — för att här diskuterade statliga finansiella insatser för att stimulera företagssamgåenden inom branscher med strukturuomvandlingsproblem bör få en form som innebär att staten medverkar till att krediter ställs till förfogande som förmånsrättsligt placeras närmast det egna kapitalet. Primärt innebär detta ett tillskott av riskvilligt långfristigt kapital som omedelbart ökar företagets soliditet. Kapitaltillskottet får sekundärt till följd att det låntagande företagets möjligheter till omedelbar och framtida upplåning på kreditmarknaden förbättras. Genom denna typ av krediter förstärks således företa-

gets finansiella ställning under viss tid samtidigt som den finansiella risken reduceras i samband med ytterligare upplåning.

Inrättandet av ett strukturgarantibolag

I promemorian anförs att statliga åtgärder bör vidtas, som har till huvuduppgift att finansiellt underlätta en önskvärd strukturomvandling inom vissa branscher — företrädesvis i form av ett lönsamt och expansivt företags förvärv av annat företag eller delar av företag i syfte att långsiktigt öka sysselsättningstryggheten vid de senare. Åtgärderna bör få karaktär av försöksverksamhet till dess nödvändiga erfarenheter samlats.

Med hänsyn till att de föreslagna åtgärderna har försökskaraktär och att Sveriges investeringsbank AB har erforderliga personella resurser bör verksamheten förläggas i nära anknytning till Sveriges investeringsbank. För att åstadkomma en gränsdragning gentemot Sveriges investeringsbanks ordinarie verksamhet bör den föreslagna verksamheten handhas av ett särskilt helägt dotterbolag till banken. Personalen vid dotterbolaget förutsätts i huvudsak bli gemensam med bankens.

De finansiella svårigheterna i samband med strukturomvandling i stagnerande branscher är direkt beroende av projektens relativt höga risknivå. Finansieringsproblemet är därmed huvudsakligen en fråga om kvaliteten hos de säkerheter en låntagare kan prestera. Det framhålls i promemorian att de statliga finansiella insatserna därför bör få formen av statliga kreditgarantier (strukturgarantier), vilka Sveriges investeringsbanks för ändamålet bildade dotterbolag (strukturgarantibolag) får till uppgift att bevilja lånesökande företag. Strukturgarantier bör få beviljas för lån i affärsbank, sparbank, kreditaktiebolag eller annan kreditinrättning som Kungl. Maj:t godkänner. Det antas i promemorian att Sveriges investeringsbank kommer att svara för en betydande andel av denna långivning.

Målen för strukturgarantibolaget

Enligt promemorian bör huvudmålet för strukturgarantibolaget vara att finansiellt underlätta en önskvärd strukturomvandling inom TEKO-industrierna, skoindustrin och den manuella glasindustrin. Dessa finansiella insatser bör företrädesvis ske i form av att bolaget möjliggör för ett lönsamt och expansivt företag att förvärva ett annat företag eller delar av detta med påföljd att sysselsättningstryggheten långsiktigt ökar vid det senare. Det framhålls vidare att det är utomordentligt angeläget att undvika direkta engagemang i företag vars långsiktiga ekonomiska bärkraft redan från början ter sig tvivelaktig.

Det övertagande företaget behöver inte nödvändigtvis tillhöra någon av de nämnda branscherna. I vissa fall kan en vertikal eller annan inte-

gration över branschgränserna vara en strukturpolitiskt lämplig åtgärd och innebära att det övertagna företaget tillförs en företagsledning, som förmår orientera om verksamheten i mer lönsam riktning.

I vissa fall kan en rationell form av strukturförändring vara att två eller flera företag sammanför vissa funktioner, exempelvis exportförsäljningen, till ett gemensamt bolag. Strukturgarantibolaget bör kunna bevilja strukturgarantier även i sådana fall när särskilt starka skäl talar härför. Härvid bör dock speciell vikt fästas vid att de deltagande företagens egna insatser i bolaget blir klart dominerande.

Det påpekas i promemorian att det för vissa delar av TEKO-industrierna och skoindustrin finns anledning för staten att ta hänsyn till beredskapsförsörjningen. Den nu arbetande försörjningsberedskapsutredningen väntas under år 1972 framlägga förslag till lämpliga långsiktiga åtgärder på detta område. Om det under tiden fram till dess statsmakterna fattat beslut om sådana åtgärder uppstår situationer, som kräver statligt ingripande för att undvika försörjningspolitiskt synnerligen allvarliga nedläggningar och om andra tillgängliga medel inte har önskad effekt, bör efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t strukturgarantier temporärt kunna beviljas för att hålla verksamheten igång till dess mer långsiktiga lösningar hunnit utarbetas. Beviljandet av en sådan strukturgaranti skall ses som ett klart och temporärt avsteg från strukturgarantibolagets egentliga syfte.

Villkor vid beviljande av strukturgarantier

I promemorian fastläggs att ett grundläggande villkor för att ett företag skall kunna erhålla strukturgarantier bör vara att företaget presenterar genomarbetade och detaljerade planer för företagssamgåendets genomförande samt dess beräknade finansiella lönsamhetsmässiga och sysselsättningsmässiga konsekvenser på längre sikt. Vidare påpekas att möjligheterna för företagen att åstadkomma sådana planer bör öka avsevärt genom det utvidgade omställningsprogrammet hos kommerskollegium.

Lån med strukturgarantier som säkerhet bör förmånsrättsligt placeras närmast före det egna kapitalet i företaget. Samtliga vid lånetidpunkten existerande fordringar liksom uppkommande fordringar under strukturgarantiernas löptid får därmed bättre förmånsrättsligt läge än den fordran som garantilånet utgör. Därmed kommer för företaget lån med strukturgarantier att i detta avseende närmast vara jämförbara med eget kapital.

Det framhålls i departementspromemorian att strukturgaranti ej bör beviljas när annat statligt kreditstöd beviljas för samma ändamål. Löptiden för beviljad strukturgaranti bör vara högst tio år. Det mot garantin svarande lånet bör genom regelbundna avbetalningar betalas åter

under garantins löptid och garantin nedsättas i motsvarande mån. Om särskilda skäl föreligger bör anstånd med avbetalningar kunna beviljas under viss tid, högst fem år, eller strukturgarantins och det däremot svarande lånets löptid kunna uppgå till högst 15 år.

På lån mot garanti från strukturgarantibolaget bör utgå ränta från dagen för utbetalningen till låntagaren efter samma räntesats som tillämpas för industrigarantilån med rörlig räntefot enligt kungörelsen (1960: 372) om statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri. Vederbörande bank bör betala en förlusttäckningsavgift motsvarande den som gäller för industrigarantilån. Övrenskommelse om ovan nämnda villkor bör träffas med kreditinrättningarna.

Om särskilda skäl föreligger bör strukturgarantibolaget kunna medge räntebefrielse under högst tre år. Praktiskt bör detta arrangeras så att kommerskollegium svarar för kreditgivarens räntersättning efter anmälan därom från strukturgarantibolaget.

I promemorian understryks att ovan nämnda särskilda skäl rörande löptid, amorteringar och räntor bör avse undantagsfall och vara knutna till speciellt höga engångskostnader, som kan vara förenade med företagssamgåendet under omställningsperioden.

Avsikten med strukturgarantierna är att tillsammans med andra finansieringskällor täcka det totala behovet av kapitaltillskott, för företagsamgåendet. Med hänsyn till det risktagande som är förenat med strukturgarantierna bör det mot garantin svarande lånet understiga hälften av det låntagande företagets egna kapital enligt de beräkningar som föregår långivningen.

I promemorian framhålls slutligen att det risktagande som är förenat med strukturgarantier motiverar att strukturgarantibolaget får i princip obegränsad rätt till insyn i låntagarens ekonomiska utveckling under garantins löptid. Lämplig form för sådan insyn torde i regel vara att tillsätta en särskild revisor. Det kan vara lämpligt att som villkor för garantin kräva garantibolagets godkännande innan låntagaren ikläder sig större ekonomiska engagemang under garantins löptid.

Strukturgarantibolagets administration m. m.

I promemorian förordas såsom tidigare nämnts att strukturgarantibolaget administreras av ett särskilt för ändamålet bildat helägt dotterbolag till Sveriges investeringsbank. Vikten av ett nära och löpande samarbete med kommerskollegium och arbetsmarknadsstyrelsen framhålls. Av detta skäl bör i bolagets styrelse ingå en representant för vardera av dessa båda verk.

Antalet styrelsemedlemmar i bolaget bör begränsas till fem för att medge effektiva arbetsformer.

Det är vidare angeläget att strukturgarantibolagets verksamhet sker i nära samråd med arbetstagarernas och näringslivets organisationer. Av detta skäl bör ett eller flera strukturråd bildas som har en rådgivande funktion i förhållande till bolagets styrelse.

Strukturgarantiernas omfattning

Omfattningen av strukturgarantibolagets verksamhet motiverar enligt departementspromemorian att dess garantiram under loppet av tre år med början den 1 juli 1972 successivt byggs upp till att omfatta 100 milj. kr. Garantierna bör icke vara revolverande. Med tanke på att behoven kan väntas vara störst under det första året bör garantiramen då omfatta 40 milj. kr. Därefter bör ramen utgöra 30 milj. kr. under vardera av de därpå följande två åren.

I promemorian framhålls att ersättning för räntebefrielse bör betalas genom kommerskollegium, som även bör svara för att strukturgarantierna infrias i den mån så krävs. För dessa båda ändamål bör särskilda medel anvisas.

Remissyttrandena

Allmänna synpunkter

I sitt remissyttrande pekar *LO* på att *TEKO*-industrin och den manuella glasindustrin under senare år blivit föremål för omfattande statliga insatser. 1970 och 1971 års riksdag beslutade om ett omfattande statligt stödprogram för dessa branscher. Dessa beslut har föregåtts av djupgående branschutredningar. Åtminstone vad gäller *TEKO*-industrin var ett av de grundläggande motiven till åtgärderna behoven av en rationellare företagsstruktur i branschen, vilket bl. a. skulle kunna uppnås med fusioner och samgående mellan företag. Det tidigare beslutade stödprogrammet hade alltså till stor del samma utgångspunkter som det nu föreliggande förslaget till strukturgarantibolag. När nu en ny form av finansiellt stöd med syfte att underlätta fusioner inom bl. a. *TEKO*-branscherna föreslås, hade det enligt *LO* varit naturligt att de hittills gjorda erfarenheterna av det löpande stödprogrammet redovisats i promemorian.

Svenska arbetsgivareföreningen och *Sveriges industriförbund* anför i sitt gemensamma remissyttrande att de föreslagna åtgärderna knappast kan väntas få annat än marginella effekter — även om dessa rimligtvis bör vara positiva. Man framhåller vidare att de grundläggande problemen i de berörda branscherna har en sådan omfattning att en mera betydande uppbromsning av nedläggningstakten förutsätter en

förbättring av lönsamheten. I remissyttrandet konstateras emellertid att företagssamverkan med statligt stöd även inom dessa branscher i vissa fall bör kunna vara en väg att uppnå ökad konkurrenskraft och därmed långsiktigt större sysselsättningstrygghet.

Svensk industriförening tar i sitt yttrande upp en längre principdiskussion kring stor- resp. smådriftsfördelar. Föreningen vill nyansera det alltför vanliga synsättet "att större företag är effektivare, skötes bättre och skapar större trygghet i anställningen än små företag". Föreningens analys utmynnar i "att en till varje individuellt företag avpassad storlek torde vara att föredraga, varigenom möjlighet skapas att genom beaktande av såväl små- som stordriftsfördelar uppnå något som kan sägas vara den optimala balanspunkten".

Branschavgränsningen

Flera remissinstanser har invändningar mot den i promemorian föreslagna branschavgränsningen och menar att behovet av samhälls-ingripanden är motiverat även i andra branscher.

Länsstyrelsen i Kalmar län anser att starka skäl talar för att motsvarande åtgärder vidtas även inom delar av träindustrin, framför allt möbel- och snickeriindustrin. Under perioden 1965—1969 har i länet 35 företag inom träindustrin med 393 anställda lagts ner. Företagsstrukturen inom branschen är starkt splittrad och man menar att omfattande strukturella förändringar kan förutses. Samtidigt påpekar man att det fortfarande finns rådrum för att åstadkomma en från samhälleliga utgångspunkter önskvärd planmässig strukturuomvandling. Härigenom och p. g. a. att branschen domineras av många och relativt små företag anses de föreslagna åtgärderna särskilt angelägna för träindustrin. Vidare är ett starkt skäl till detta att en okontrollerad strukturuomvandling kan medföra svårösta problem eftersom åtskilliga av branschens företag utgör basen för näringslivet i flera mindre och medelstora tätorter.

Uppfattningen att i varje fall delar av den träbearbetande industrin bör inkluderas bland de branscher som blir föremål för de i promemorian föreslagna åtgärderna delas av *SIFU, länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs och Skaraborgs län*.

ÖEF menar att de föreslagna åtgärderna inte bör begränsas till att avse enbart TEKO-industrierna, skoindustrin och den manuella glasindustrin. Åtgärderna bör även omfatta andra branscher där motsvarande problem kan förutses komma att uppstå såsom järngjuterier och garverier. *ÖEF* framhåller att det inom gjuteribranschen finns — förutom i promemorian redovisade faktorer — även interna och externa miljökrav som av kostnadsskäl väntas framtvinga en strukturanpassning i krympande riktning. Vidare framhålls att garveriindustrins utveckling i be-

tydande utsträckning sammanhänger med skoindustrins. ÖEF menar att det från beredskapssynpunkt är väsentligt att tillräcklig kapacitet finns såväl inom garveri- som järngjuteribranschen.

Länsstyrelsen i Östergötlands län menar att förslagen bör omfatta även den grafiska industrin samt den legobaserade verkstadsindustrin. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* menar att även småbåtsindustrin bör bli föremål för statliga åtgärder i strukturrationaliserande syfte. Länets företagareförening nämner även tegelindustrin, plastindustrin samt viss del av verkstadsindustrin som tänkbara målbranscher.

Arbetsmarknadsstyrelsen, Sveriges investeringsbank, Svenska bankföreningen m. fl. ifrågasätter lämpligheten av den i promemorian föreslagna branschavgränsningen och menar att motsvarande problem av samma dignitet finns även i andra branscher. Man vill dock inte invända mot att den föreslagna branschavgränsningen tillämpas under en treårig försöksperiod med hänsyn till dessa branschers särskilda svårigheter.

Konkurrensaspekter

Marknadsrådet har med hänsyn till den för närvarande rådande branschstrukturen inom TEKO-industrierna, skoindustrin och den manuella glasindustrin samt de konkurrensförhållanden som där råder ingen erinran mot att statliga åtgärder vidtas för att underlätta fusioner inom dessa branscher. Som framhålls i promemorian är inom flertalet aktuella stagnerande branscher importkonkurrensen betydande och/eller företagsstrukturen starkt splittrad. Marknadsrådet kan därför instämma i att det från konkurrenssynpunkt finns utrymme för företagssamgående inom dessa branscher. Man vill dock peka på risken för att ett hastigt ökat företagssamgående kan komma att påskynda nedläggningar av sådana konkurrenssvaga företag som av olika skäl inte kan räkna med att delta i ett samgående. Marknadsrådet menar att de statliga åtgärderna för att underlätta företagssamgående därför bör vidtas under fortlöpande observation av dess effekter på konkurrensförhållandena.

NO konstaterar att det i promemorian angivna huvudsyftet med förslagen sammanfaller med intentionen bakom konkurrensbegränsningslagen. *NO* pekar dock tillsammans med *SPK* på vissa varugrupper (exempelvis fodervävnader, cordväv, sytråd, blåtvills, lakansväv och vävd maskinfilt) som är enföretagsdominerade och där en ökad koncentration kan leda till en från konkurrenssynpunkt inte önskvärd situation. *NO* biträder förslagen och utgår från att de föreslagna åtgärderna inte kommer att tillämpas inom varugrupper med redan nu hög företagskoncentration.

Vidare framhåller *NO* vikten av att tillämpningsreglerna blir så homogena som möjligt. *NO* anför som exempel att stora variationer i den andel av undersökningskostnaderna, som vederbörande företag får bära,

kan medföra snedvridande effekter. På motsvarande sätt bör företagen vad avser kreditgarantierna behandlas på i möjligaste mån likartat sätt.

Bidrag till fusionsundersökningar

Promemorians förslag att de statliga bidragen till undersökning av förutsättningarna för företagsammanslagning ökas tillstyrks av samtliga remissinstanser, som behandlar dessa delar av förslaget. Bl. a. *SPK* understryker vikten av en ingående analys av konsekvenserna av en tilltänkt företagskombination och av de åtgärder som inom de nybildade företagen måste vidtas för att de önskade fördelarna skall vinnas. Med hänvisning till det angelägna i att staten i ökad utsträckning medverkar till en mera planmässig strukturomvandling samt föreliggande uppgifts svårighetsgrad, betonas värdet av att den treåriga försöksperiodens erfarenheter utnyttjas effektivt. Därför framhåller bl. a. *Marknadsrådet*, *NO* och *SPK* att de föreslagna åtgärderna noggrant bör följas upp och utvärderas.

En för många remissinstanser väsentlig fråga gäller initiering av undersökningar om sammanslagningen. Sålunda framhåller bl. a. *länsstyrelserna i Kalmar och Jönköpings län* att statsmakterna bör ta initiativ för att i samverkan med branschens företrädare framlägga en plan för branschens framtida lokalisering och dimensionering.

När det gäller undersökningarnas huvudsakliga inriktning på uppköp av hela eller delar av företag vill *SIFU* starkt förordna att även andra former av sammanslagning än direkta fusioner erhåller finansieringsstöd. Som exempel nämns samarbetsavtal — ev. i form av bildade intresseföreningar — rörande marknadsföring, produktion och/eller administrativa funktioner. *Länsstyrelserna i Östergötlands och Jönköpings län* och *Sveriges investeringsbank* framhåller att en branschförändring av strukturell betydelse mycket väl kan ske genom att ett företag bygger ut sin kapacitet eller moderniserar sin tekniska utrustning och samtidigt ökar antalet anställda.

Svenska arbetsgivareföreningen, *Sveriges industriförbund*, *Svenska bankföreningen* och *Svensk industriförening* framhåller att fusionering sällan är en patentmedicin när det gäller att lösa olönsamma företagsproblem. *Svensk industriförening* framhåller att argumentet att fusioner kan medföra betydelsefulla höjningar av företagsledningens kvalitet har begränsad giltighet.

Ett typfall då främjandet av en sådan fusion kan vara motiverat föreligger, enligt *Svenska bankföreningen*, när ett lönsamt och expansivt företag kan förutses efter hand vilja företa nyinvesteringar och vidga sin verksamhet och det samtidigt finns ett nedläggningshotat företag med arbetskraft och realkapital som skulle kunna nyttiggöras vid en sådan expansion. Ett sammanslagning skulle då kunna vara på lång sikt företags-

ekonomiskt motiverat. Från samhällsekonomisk synpunkt är ett omedelbart samgående önskvärt så att en nedläggning av det olönsamma företaget förhindras. Det lönsamma företaget kan emellertid av soliditetsskäl vid ifrågavarande tidpunkt vara ovilligt att ta risken eller oförmöget att mobilisera tillräckliga finansiella resurser för en fusion. *Svenska bankföreningen* anser att svårigheterna i ett sådant fall skulle kunna överbryggas genom ett speciellt kreditstöd, så att både de företagsekonomiska och samhällsekonomiska aspekterna blev tillgodosedda.

Flera remissinstanser — däribland också *Svenska bankföreningen* — understryker att en på lång sikt gynnsam företagsekonomisk kalkyl måste vara en förutsättning för statligt kreditstöd med syfte att underlätta en fusion.

Strukturgarantier

Den i promemorian framförda uppfattningen att behovet av riskvilligt kapital ej tillfredsställande kan tillgodoses genom existerande finansieringskanaler delas av samtliga remissinstanser. *Delegationen för de mindre och medelstora företagen* och *Svenska bankföreningen* understryker i detta sammanhang det angelägna i att åtgärder vidtas för att underlätta kapitalförsörjningen för de mindre och medelstora företagen och har även pekat på det tidigare av delegationen för de mindre och medelstora företagen framlagda förslaget om ett särskilt finansieringsinstitut. Andra remissinstanser, t. ex. *SIFU*, betraktar de föreslagna garantierna som ett komplement till ett sådant finansieringsinstitut.

Beträffande den föreslagna finansieringsformen — lånegarantier med förmånsrättslig placering närmast före det egna kapitalet — framhåller flera remissinstanser att ett sådant garantisystem bör kunna medverka till en önskvärd strukturanpassning i berörda branscher. *LO* ifrågasätter om inte aktieteckning i strukturrationaliserande syfte nu borde prövas. *LO* anför också att med det konkreta samhällsengagemang i strukturutvecklingen inom berörda branscher, som föreslås i promemorian kommer samhället att få ta ett ansvar för utvecklingen. I praktiken har i allt större utsträckning samhället fått ta på sig det direkta ansvaret för de anställda i t. ex. nedläggningsdrabbade orter. Detta har bl. a. skett i mer institutionaliserade former såsom statlig lånegaranti, fortsatt samhällelig drift av nedläggningshotade företag etc. Detta innebär enligt *LO*, att oberoende av vilka former för finansiellt stöd som väljs i dessa sammanhang samhället idag i praktiken torde vara den part som tvingas ta ansvaret. Det torde ur den synvinkeln vara mindre intressant huruvida samhället har gått in med statliga lånegarantier eller tillfört kapital via aktieteckning. Vad som däremot, enligt *LO*, talar för att den senare formen nu bör övervägas så-

som ett led i strukturrationaliserande syfte inom de s. k. problembanscher, är att en finansieringsform som ger ordentlig insyn och ett reellt inflytande kan vara att föredra framför en form som inte ger detta men ändå innebär samma reella ansvarstagande. Man anser således att det bör övervägas om inte det föreslagna strukturgarantibolaget, som ett led i försöken att finna effektivare medel i strukturpolitiken, utformas så att det även får möjlighet att teckna aktier. Från SSU har framförts motsvarande synpunkter.

När det gäller villkoren för lån med strukturgarantier har bl. a. *Sveriges investeringsbank*, *ÖEF*, förutsatt att även börsnoterade företag kan ifrågakomma. Vidare har, bl. a. *länsstyrelsen i Östergötlands län*, ifrågasatt om inte den föreslagna löptid i normalfallet bör utsträckas till 15 år med hänsyn till att de situationer där strukturgarantier skall ges torde vara mycket komplicerade och svåra att bedöma.

Delegationen för de mindre och medelstora företagen, *Sveriges investeringsbank m. fl.* har ställt sig mycket tveksamma inför det villkoret att garantibeloppet bör understiga hälften av företagets egna kapital. Även *Svenska bankföreningen* har avstyrkt denna begränsning av garantigivningen. Eftersom det egna kapitalet ofta — i varje fall i små och medelstora familjeföretag — är relativt litet, menar man att ovan nämnda begränsning till hälften av det egna kapitalet avsevärt kan reducera attraktiviteten hos strukturgarantierna.

Strukturgarantibolaget

Förslaget att inrätta ett strukturgarantibolag knutet till Sveriges investeringsbank tillstyrks av *marknadsrådet*, *SPK*, *arbetsmarknadsstyrelsen* samt *länsstyrelserna i Skaraborgs och Kalmar län*. *Sveriges investeringsbank* deklarerar att man är beredd att vidta de åtgärder som enligt promemorian skall ankomma på banken under den föreslagna försöksperioden av tre år. Om garantigivningen skall fortsätta efter försökstidens utgång förutsätter dock banken att annat organ då övertar strukturgarantibolagets uppgifter.

Beträffande bildandet av ett särskilt strukturgarantibolag som helägt dotterbolag till Sveriges investeringsbank ställer sig *kommerskollegium* kritiskt av främst två skäl. För det första anför kommerskollegium att beviljandet av garantier principiellt bör vara skilt från kreditgivningen med hänsyn till vikten av opartiskhet i fråga om anlitanande av kreditgivaren. För det andra framhåller man att det redan nu föreligger en besvärande splittring när det gäller det statliga finansiella stödet till företag. Man förordar i stället att kommerskollegium handhar strukturgarantierna vid sidan av bl. a. redan existerande program för *TEKO*-industrierna och den manuella glasindustrin.

Den kritiska inställningen som *kommerskollegium* har beträffande bildandet av strukturgarantibolaget och dess förläggning till Sveriges investeringsbank delas av flera remissinstanser. *SIFU* föreslår att frågan om den direkta administrationen utreds ytterligare. *Svenska bankföreningen* och *delegationen för de mindre och medelstora företagen* avstyrker bildandet av ett statligt garantibolag knutet till Sveriges investeringsbank och förordar att garantiverksamheten i sin helhet förläggs till *kommerskollegium*. Denna uppfattning delas av *länsstyrelserna i Östergötlands och Jönköpings län*, *SHIO* samt *Svenska sparbanksföreningen*. *SSU* anser att det är tveksamt om Sveriges investeringsbank är rätt huvudman och föreslår att strukturgarantibolaget knyts till en statlig affärsbank.

Förslaget att strukturgarantibolagets verksamhet skall ske i nära samråd med arbetstagarnas och näringslivets organisationer finner *SALF* helt naturligt. De s. k. strukturråden, som enligt förslaget skall ha en rådgivande funktion i förhållande till bolagets styrelse, är enligt *SALF* mycket viktiga och bör kunna spela en betydelsefull roll. Man understryker vikten av att de fackliga organisationerna genom ordinarie mandat blir representerade i dessa strukturråd.

TCO i likhet med *SACO* och *SIF* anser att resp. organisation bör vara företräd i det föreslagna strukturgarantibolagets styrelse och i de föreslagna strukturråden. *TCO* tar även för givet att *TCO*-representanter kommer att delta i de utredningar som sker innan strukturgarantier lämnas. I dessa utredningar bör även lokala representanter för dessa organisationer ingå. Dessutom bör enligt *TCO* sådana fasta former skapas att fackliga representanter kan följa utvecklingen i de företag som erhåller strukturgarantier.

Det föreslagna stödet i form av strukturgarantier har för treårsperioden beräknats till 100 milj. kr. *Kommerskollegium* anser sig sakna möjlighet att uttala sig om behovets storlek men har svårt att tänka sig att den föreslagna ramen är för snävt beräknad. Denna uppfattning delas av *delegationen för de mindre och medelstora företagen*.

Departementschefen

Allmänna synpunkter

Tillväxttakten i den svenska ekonomin har under efterkrigstiden varit relativt hög och jämn. Under en tillväxtprocess sker en successiv omfördelning av produktionsresurserna. Vissa delar av samhällsekonomin tillväxer hastigt, medan andra stagnerar eller krymper. En fortlöpande strukturell omvandling av vårt näringsliv är en förutsättning för ökat välbstånd.

Strukturomvandlingens omfattning och intensitet inom industrin har under senare år varit högst betydande. Så har t. ex. TEKO-industriernas andel av den totala industrisysselsättningen reducerats från ca 16 % år 1955 till ca 9 % år 1969. Under denna period minskades antalet anställda i TEKO-industrierna med omkring 20 000 personer. En så snabb och omfattande strukturomvandling medför många gånger svåra omställningsproblem för de anställda.

Det antal arbetstagare som berörts av varslade nedläggningar har i hög grad kommit att koncentreras till vissa branscher. Av dessa arbetstagare var år 1968 ca en tredjedel verksamma inom TEKO-industrierna, läder-, hår- och gummivaruindustrierna samt träindustrin. Två år senare hade denna andel stigit till två tredjedelar.

Genom att flera av de mest utsatta branscherna är regionalt koncentrerade har i många fall uppstått betydande regionala arbetsmarknadsproblem. Jag kan här erinra om den process som t. ex. den dåvarande textilstaden Norrköping genomgått sedan 1950-talet.

Skälen till att vissa branscher utsätts för ett starkare omvandlingstryck än andra är många och välkända. Efterfrågeutvecklingen är underkastad ständiga förändringar. En successiv produktutveckling och anpassning till bl. a. nya material och ny teknik måste ständigt ske. För somliga varugrupper och därmed branscher är sådana förändringar mera genomgripande och sker hastigare. När det gäller TEKO-industrierna har en hårdnande internationell konkurrens spelat en betydande roll och inneburit ökade krav på omställning.

De krav som ställs på företag och anställda i fråga om anpassning och omställning varierar således kraftigt mellan olika branscher. Problemens svårighetsgrad är dock inte enbart beroende av hur efterfrågan, tekniken eller andra externa faktorer förändras, utan även i hög grad på möjligheterna att inom varje bransch möta förändringarna. Det är en angelägen industripolitisk uppgift att öka dessa möjligheter.

Utvecklingen under de senaste åren har på många varumarknader gått i riktning mot ökad internationalisering. Parallellt härmed har relativt snabba förändringar inträffat i distributionsleden. Denna utveckling har i snabb takt ökat påfrestningarna för särskilt de mindre och medelstora företagens produktions- och försäljningsorganisation. Som en följd härav har antalet företagssamgåenden inom industrin generellt sett accelererat under de senaste åren. Dock kan det konstateras att, i förhållande till antalet företag inom resp. bransch, frekvensen samgåenden (samarbetsavtal och fusioner) har varit lägst i träindustrin, konfektionsindustrin, skoindustrin, grafiska industrin och textilindustrin. Även om fusioner och samarbetsavtal inte är allmängiltiga lösningar på strukturproblem, så kan dock mycket vinnas genom olika former av företagssamgåenden. Det har därför ansetts vara angeläget att från statens sida på olika sätt underlätta sådana strävanden. Våren 1971

beslöt riksdagen att för treårsperioden 1971/72—1973/74 anvisa 2,5 milj. kr. per år till omställningsfrämjande åtgärder för TEKO-industrierna (prop. 1971: 1 bil. 15 s. 54, NU 1971: 13, rskr 1971: 120). I nämnda proposition framhöll chefen för industridepartementet att de statliga bidragen för omställningsåtgärder borde utgå till undersökningar med klar inriktning på de organisatoriska förhållandena, varvid särskilt frågor sammanhängande med dels företagets behov av specialisering, dels lämpligheten av mer eller mindre långtgående samarbete med andra tillverkare eller avnämare borde stå i centrum.

Den snabba strukturomvandlingen har vidare ställt ökade krav på en effektiv kapitalförsörjning och ökad teknisk forskning. Genom tillkomsten av Sveriges investeringsbank och genom att ökade resurser ställts till förfogande för styrelsen för teknisk utveckling (STU) har möjligheterna ökat att möta dessa krav.

De senaste årens erfarenheter och den väntade strukturella utvecklingen inom vissa industribranscher har aktualiserat frågan om nya statliga åtgärder, som inom ramen för gällande närings-, regional- och arbetsmarknadspolitik lindrar påfrestningarna för de anställda. Förslag till åtgärder har lagts fram i en inom industridepartementet upprättad promemoria (Ds I 1971: 5).

I den förut nämnda departementspromemorian framläggs förslag om åtgärder avsedda att påverka strukturomvandlingen inom TEKO-industrierna, skoindustrin samt den manuella glasindustrin. För att åstadkomma en mer planmässig strukturanpassning inom nämnda branscher föreslås dels en förstärkning och utvidgning av det nu löpande omställningsprogrammet för bl. a. TEKO-industrierna, dels ett system med statliga lånegarantier. Jag finner de framlagda förslagen ändamålsenliga och förordar därför att de med vissa modifieringar godtas.

I promemorian motiveras närmare behovet av att undanröja såväl kunskapsmässiga som finansiella hinder för samgåenden mellan företag. Grundtanken är att man härigenom i görligaste mån skall tillvarata en upparbetad bransch- och yrkesskicklighet samt undvika att kapitalvärdet går till spillo. Jag delar denna grundsyn och vill framhålla att åtgärderna bör vara selektiva och inriktas på att stimulera och underlätta för lönsamma företag med goda framtidsutsikter att expandera genom förvärv av företag eller driftsenheter. Åtgärderna bör kunna avse även andra former av företagssamgåenden, t. ex. etablerande av för flera företag gemensamma försäljnings- och inköpsbolag. Förvärven och samgåendena bör vara långsiktigt motiverade och lämpliga från både samhällsekonomiska och företagsekonomiska synpunkter. Härigenom kan sysselsättningstryggheten ökas vid ifrågavarande företag.

Vissa remissinstanser har ansett att förslagen i promemorian tyder på en överdriven tilltro till fusioner som medel att lösa strukturella anpassningsproblem. Att företagssamgåenden i olika former inte är

den enda vägen att bemästra strukturproblem är uppenbart. Samtidigt visar emellertid erfarenheterna att företagsamgåenden är ett naturligt och nödvändigt led i strukturanpassningen inom en bransch. Därmed finns också skäl för samhället att undanröja hinder för sådana samgåenden som bedöms vara samhällsekonomiskt och företagsekonomiskt motiverade. Härvid bör självfallet konkurrenslagstiftningens intentioner icke motverkas.

Statliga åtgärder av här aktuellt slag bör vara av försökskaraktär och till en början avse en treårsperiod. Jag finner det väsentligt att betona de nu föreslagna åtgärdernas karaktär av försöksverksamhet och delar flera remissinstansers uppfattning att en omsorgsfull uppföljning och utvärdering är angelägen. Samma bedömning gäller för det redan utgående stödet till TEKO- och glasindustrin. Hittillsvarande erfarenheter av detta stöd är övervägande positiva.

Jag vill understryka att de åtgärder som vidtas för att främja en ändamålsenlig struktur bör stå i överenskommelse med de regionalpolitiska strävandena. Detta innebär att de strukturpolitiska åtgärderna måste samordnas med den övergripande regionalpolitiken, som innefattar målmedvetna åtgärder för att uppnå en tillfredsställande balans i den regionala utvecklingen.

Flera gemensamma förutsättningar kommer att föreligga för det regionalpolitiska stödet och strukturstödet. Sålunda gäller för båda stödformerna att de är inriktade på företag som är bärkraftiga från företagsekonomisk synpunkt. Till den del stödåtgärderna är av subventionskaraktär gäller för det regionalpolitiska stödet att det har formen av initialstöd med syfte att bl. a. eliminera sådana merkostnader som är förknäade med en etablering i regioner med underutvecklat näringsliv. I övrigt förutsätter lokaliseringstödet konkurrens med annan företagsamhet på lika villkor.

Regionalpolitiken inrymmer emellertid också ett ansvar för att strukturomvandlingen och den ekonomiska expansionen sker i sådana former och sådan takt att de enskilda människornas trygghet och sysselsättning värnas. Härav följer att strukturpolitiska åtgärder i vissa fall måste modifieras för att ge det rådrum som erfordras för att genom arbetsmarknadspolitiska och lokaliseringspolitiska insatser skapa alternativ sysselsättning för dem som berörs av strukturförändringarna. Förslag i denna riktning har framlagt i en departementspromemoria (Ds In 1972: 2) från inrikesdepartementet.

Det är en viktig uppgift för regionalpolitiken att åstadkomma ett mera differentierat näringsliv och därmed en stabilare arbetsmarknad i sådana orter som präglats av en ensidig företagsstruktur. Behovet att skapa alternativa sysselsättningsmöjligheter är särskilt framträdande när stagnerade branscher är starkt geografiskt koncentrerade. Med hänsyn till svårigheterna att åstadkomma ett differentierat näringsliv

i mindre tätorter bör den regionala politiken i första hand inriktas på att bygga upp ett allsidigt näringsliv i de regioner i vilka sådana tätorter ingår.

Branschavgränsning

I departementspromemorian föreslås att åtgärderna skall omfatta TEKO-industrierna, skoidustrin och den manuella glasindustrin. Med hänvisning till vad som anförs i departementspromemorian samt det underlag som kommit fram i de utredningar som tidigare gjorts beträffande TEKO-industrierna (Ds I 1969: 6 samt SOU 1970: 59 och 60) delar jag uppfattningen att de föreslagna åtgärderna är angelägna i dessa branscher. Dock föreligger nu ytterligare utredningsmaterial som understryker behovet av motsvarande åtgärder även inom möbelindustrin.

Möbelindustriutredningen föreslår i sitt nyligen framlagda betänkande (SOU 1972: 2) att möbelindustrin inkluderas bland målbranscherna. I betänkandet, som innehåller en utförlig redogörelse för denna industrigrens strukturella förhållanden och utvecklingsmöjligheter, anförs starka skäl för att här aktuella åtgärder bör omfatta även möbelindustrin.

Möbelindustrin står inför behovet av en relativt snabb omställning av företagens produkt- och marknadsprofil, i sistnämnda hänseende främst i riktning mot ökad exportförsäljning. På hemmamarknaden växer det kombinerade trycket från en ökande internationell konkurrens och snabba förändringar i distributionsförhållandena. Tillverkningstekniken går i riktning mot ökad specialisering både produktmässigt och funktionellt. Kraven ökar på snabb anpassning av produktionstekniken till nya material och materialkombinationer.

Det påtagliga inslaget i möbelindustrin av små och medelstora företag, varav ett dominerande antal är familjeföretag, kan antas inte sällan skapa svårigheter att möta dessa krav på förändringar i produktionsinriktning och produktionsstruktur. Branschens regionala koncentration ökar risken för svårösta sysselsättningsproblem vid en snabb strukturomvandling.

Flera remissinstanser har mot denna bakgrund framhållit att de föreslagna åtgärderna bör omfatta även möbelindustrin. Ett viktigt skäl härför är enligt min mening även att potentialen för framgångsrika strukturlösningar är stor inom denna industrigren. Branschen befinner sig i början av en av allt att döma omfattande omstruktureringsprocess. Därmed finns följaktligen rådrum för att åstadkomma en från samhälleliga utgångspunkter önskvärd planmässig strukturomvandling. Jag finner således att målbranscherna bör utvidgas med möbelindustrin. Jag kommer senare denna dag att lägga fram förslag till ytterligare åtgärder för bl. a. möbelindustrin.

En ytterligare utvidgning av antalet målbranscher är jag inte beredd att förorda. Jag vill ånyo understryka att de föreslagna åtgärderna bör få karaktär av försöksverksamhet, vars omfattning bör begränsas i avväntan på närmare erfarenheter.

Förstärkt och utvidgat omställningsprogram

I departementspromemorian föreslås statliga bidrag för att finansiera undersökningar, som syftar till att konkretisera förutsättningarna för företagssamgåenden. I likhet med de flesta remissinstanserna finner jag förslaget välgrundat och anser att sådana statliga bidrag på ett verkligt sätt bör kunna medverka till en mera planmässig strukturomvandling.

Det är angeläget att bristande information hos företagen om förutsättningarna för samgående med andra företag så långt möjligt reduceras. För att åstadkomma detta måste i många fall kostsamma undersökningar företas. Bl. a. kravet på opartiskhet i bedömningarna nödvändiggör ofta ianspråktagande av fristående experter, vilket sannolikt är en starkt hämmande faktor för i varje fall små och medelstora företag. Utredningskostnaderna kan ofta vara betydande, vilket medför att undersökningarna och därmed samgåenden i många fall uteblir. Det är av vikt att samhället bidrar till att undanröja sådana hinder för samgåenden mellan företag.

Jag anser därför att det nu löpande omställningsprogrammet dels bör förlängas till att omfatta även år 1974/75, dels bör utvidgas till att omfatta även skoindustrin, den manuella glasindustrin och möbelindustrin. Vidare bör anslaget för det nu löpande omställningsprogrammet höjas till 5 milj. kr. för budgetåret 1972/73. Anslaget storlek för efterföljande budgetår får prövas mot bakgrund av vunna erfarenheter. Jag återkommer i det följande till vissa anslagsfrågor i anledning härav. I huvudsak bör härvid samma administrativa regler och villkor gälla som för det nuvarande programmet. Möjlighet att föreskriva återbetalningskyldighet bör dock föreligga.

Som jag tidigare framhållit bör vid sidan av förvärv av företag eller driftsenheter även andra former av samgåenden kunna komma ifråga t. ex. gemensamma exportbolag. Jag vill vidare framhålla det väsentliga i att initiativ kan tas av kommerskollegium till undersökningar inom delbranscher där företagssamgåenden bedöms vara särskilt angelägna från industripolitisk synpunkt. Denna verksamhet bör ske i nära kontakt med bl. a. företagareföreningarna och länsarbetsorganen.

I likhet med vad som anförts i promemorian och av flera remissinstanser finner jag det nödvändigt att komplettera dessa bidrag till undersökningar rörande förutsättningarna för företagssamgåenden med aktiva insatser från kommerskollegiums sida. Efter samråd med chefen

för handelsdepartementet, har jag funnit att kommerskollegium för detta ändamål bör tillföras viss heltidsanställd expertis under en treårsperiod fr. o. m. 1 juli 1972. De totala kostnaderna för sådan personal, vilka för budgetåret 1972/73 kan beräknas till 300 000 kr., torde under nästa budgetår få bestridas från förslagsanslaget till kommerskollegium under tionde huvudtiteln.

Strukturgarantier

I promemorian föreslås att de statliga finansiella insatserna bör få formen av statliga kreditgarantier (strukturgarantier).

Jag anser att det i departementspromemorian framförda förslaget om statliga strukturgarantier är väl underbyggt och i huvudsak bör kunna läggas till grund för förslag till riksdagen.

Behovet av riskvilligt kapital kan inom ifrågavarande branscher inte tillgodoses i tillfredsställande omfattning genom existerande finansieringskanaler. Det är riktigt — såsom konstateras i promemorian — att börsnoterade företag ofta har goda möjligheter att finansiera en expansion eftersom de kan utnyttja bl. a. aktiemarknaden. Den föreslagna finansieringsformen kan emellertid för dessa företag i vissa fall öka attraktiviteten av förvärv av hela eller delar av företag i jämförelse med intern expansion. Även om strukturgarantierna främst är avsedda för att underlätta icke börsnoterade företags kapitalanskaffning bör därför även börsnoterade företag kunna komma ifråga.

LO har ifrågasatt om inte aktieteckning i strukturrationaliserande syfte bör prövas. Vad som enligt LO talar för detta är främst att aktieinnehav ger ordentlig insyn och ett reellt inflytande. Jag finner emellertid aktieteckning vara en mindre lämplig finansieringsform i detta sammanhang eftersom de föreslagna åtgärderna endast är temporära och avsedda att tillämpas under en försöksperiod. Erfarenheterna av försöksverksamheten får visa huruvida ett statligt engagemang i den föreslagna formen skall fortsätta eller inte. Kraven på insyn bör kunna tillgodoses även inom ramen för den föreslagna finansieringsformen. I detta sammanhang vill jag också erinra om det förslag delegationen för de mindre och medelstora företagen avgivit om ett finansieringsinstitut för mindre och medelstora företag (Ds I 1970: 5). Förhandlingar om bildandet av ett sådant institut har inletts med affärsbankerna.

I departementspromemorian föreslås att beviljandet av strukturgarantier handhas av ett särskilt helägt dotterbolag till Sveriges investeringsbank.

Flera remissinstanser har ställt sig kritiska till bildandet av ett särskilt strukturgarantibolag, knutet till Sveriges investeringsbank. Det främsta skälet är att man härigenom skulle öka en redan nu besvärande splittning av det statliga finansiella stödet till företag. Bl. a. kommerskollegium, Svenska bankföreningen, SIFU och delegationen för de mindre

och medelstora företagen förordar att garantiverksamheten i sin helhet samordnas och förläggs till kommerskollegium. Jag anser emellertid att en sådan lösning bör bedömas först sedan ställning tagits till kommerskollegiets framtida organisation. Denna fråga är f. n. föremål för prövning inom berörda departement på grundval av det betänkande (SOU 1971: 69) som framlagts av kommerskollegieutredningen.

Jag anser det vara naturligt att t. v. och åtminstone under försöksperioden organisatoriskt förlägga verksamheten till ett dotterbolag till Sveriges investeringsbank i enlighet med förslaget eftersom investeringsbanken har erfarenhet av och kapacitet för handläggning av ärenden i hithörande frågor. Sveriges investeringsbank har i sitt remissyttrande förklarat att man är beredd att vidta de åtgärder som skall ankomma på banken under den föreslagna försöksperioden. Vidare får tillämpningsföreskrifter för denna verksamhet intas i ett avtal som bör slutas mellan Kungl. Maj:t och Sveriges investeringsbank. Jag förordar att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att träffa ett sådant avtal. Lån mot strukturgarantier kommer endast att utgöra en delfinansiering av resp. projekt och jag räknar med att Sveriges investeringsbanks ordinarie utlåning i många fall kommer att ianspråktagas som kompletterande finansieringskälla.

Några remissinstanser har framhållit vikten av opartiskhet i fråga om anlitande av kreditgivare. Genom att strukturgarantierna administreras av ett särskilt bolag med egen styrelse, och som, vilket jag senare återkommer till, kommer att biträdas av strukturråd med representanter för arbetsgivare- och arbetstigareorganisationer, bör de självklara kraven på opartiskhet vid garanti-beviljande kunna tillgodoses.

I enlighet med departementspromemorian bör strukturgarantibolaget i särskilda fall kunna medge räntebefrielse, som skall betalas av kommerskollegium. Kommerskollegium bör även i den mån så krävs infria garantier, som beviljats av strukturgarantibolaget, utan särskild omprövning av garantiåtagandet.

Vad gäller målen för strukturgarantibolaget ansluter jag mig, som jag tidigare nämnt, till vad som sägs i departementspromemorian. Jag vill understryka att det är angeläget att undvika direkta engagemang i företag vars långsiktiga ekonomiska bärkraft är tvivelaktig. Vidare vill jag i likhet med flera remissinstanser framhålla att det i vissa fall kan vara en rationell form av strukturförändring att två eller flera företag sammanför vissa funktioner till ett gemensamt bolag och att strukturgarantibolaget även i dessa fall bör kunna bevilja garantier.

När det gäller beredskapsförsörjningen, bör särskilda hänsyn kunna tas till dess att beslut fattats på grundval av försörjningsberedskapsutredningens kommande förslag till lämpliga åtgärder. Om det innan statsmakterna fattat beslut om sådana åtgärder uppstår situationer, som

kräver statligt ingripande för att undvika försörjningspolitiskt synnerligen allvarliga nedläggningar, och om andra tillgängliga medel inte har önskad effekt, anser jag att efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t strukturgarantier temporärt bör kunna beviljas enligt regler, som fastställs i avtalet med Sveriges investeringsbank, för att hålla verksamheten igång till dess mer långsiktiga lösningar hunnit utarbetas. Beviljandet av en sådan strukturgaranti skall dock ses som ett klart och tillfälligt avsteg från strukturgarantibolagets egentliga syfte.

Vad gäller villkoren vid beviljande av strukturgarantier, vilka bör närmare utformas i det tidigare nämnda avtalet, bör en grundläggande förutsättning vara att det presenteras detaljerade planer för samgåendets genomförande. Vidare bör de långsiktiga konsekvenserna noga utredas ifråga om bl. a. sysselsättning och lönsamhet.

Att förmånsrättsligt placera lån med strukturgarantier närmast före det egna kapitalet finner jag vara ändamålsenligt. Därmed får samtliga vid lånetidpunkten existerande fordringar, liksom uppkommande fordringar under garantiernas löptid, bättre förmånsrättsligt läge än den fordran som garantilånet utgör. Löptiden bör vara högst 10 år och det mot garantin svarande lånet bör betalas åter under garantins löptid med regelbundna amorteringar. Om särskilda skäl föreligger bör anstånd med amorteringar kunna beviljas under högst fem år eller strukturgarantins och det däremot svarande lånets löptid kunna förlängas till högst 15 år.

Samma räntesats bör tillämpas för strukturgarantilån som för industrigarantilån med rörlig räntefot enligt kungörelsen (1960: 372) om statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri. Vederbörande bank bör till staten betala en förlusttäckningsavgift motsvarande den som gäller för industrigarantilånen. Jag utgår här ifrån att överenskomelse om ovanstående villkor träffas med kreditinrättningarna.

Strukturgarantibolaget bör om särskilda skäl föreligger kunna medge räntebefrielse under högst tre år. Efter samråd med chefen för handelsdepartementet förordar jag att kommerskollegium förvaltar de särskilda medel som kan erfordras för detta.

Jag vill framhålla att särskilda skäl rörande löptid, amorteringar och räntekostnader föreligger endast i undantagsfall. Sådana skäl kan t. ex. vara förhanden vid företagsamgåenden med särskilt höga initialkostnader.

Enligt departementspromemorian bör med hänsyn till det höga risktagande, som är förenat med garantigivningen, det mot garantin svarande lånet understiga hälften av det låntagande företags eget kapital enligt de beräkningar som föregår långivningen. Många remissinstanser, bl. a. Svenska bankföreningen och Sveriges investeringsbank, har ställt sig tveksamma till det föreslagna villkoret och menat att en sådan begränsning avsevärt kan reducera attraktiviteten hos strukturgarantierna.

Jag delar denna uppfattning mot bakgrund av att det egna kapitalet ofta är relativt litet i främst små och medelstora familjeföretag. Jag förordar därför att garanti får beviljas för lån upp till ett belopp motsvarande högst det egna kapitalet i det låntagande företaget enligt de beräkningar som föregår långivningen. För att förhindra en avtappning av det egna kapitalet, som skulle strida mot garantins syfte, bör dock, om inte speciella omständigheter är för handen, överenskommelse träffas mellan strukturgarantibolaget och låntagaren om riktlinjerna för vinstdispositionen. Det kan överhuvudtaget vara lämpligt att som villkor för garantin kräva garantibolagets godkännande innan låntagaren ikläder sig ekonomiska engagemang av större betydelse under garantins löptid.

Strukturgarantibolaget bör få i princip obegränsad rätt till insyn i låntagarens ekonomiska utveckling under garantins löptid. Insynen i de låntagande företagen bör vara vidsträckt, och det torde i regel vara lämpligt att sådan insyn utövas av en särskild revisor. Låntagaren bör vidare i regel förbinda sig att — i former som överenskomms mellan företaget och de lokala personalorganisationerna — hålla de anställda löpande underrättade om företagets ekonomiska utveckling under det statsgaranterade lånets löptid.

Beträffande strukturgarantibolagets administration m. m. föreslås i promemorian att antalet styrelsemedlemmar begränsas till fem för att medge effektiva arbetsformer. Jag anser dock att antalet kan utökas till sex utan att därför smidigheten i styrelsearbetet går förlorad. I bolagets styrelse bör finnas en representant för vardera kommerskollegium och arbetsmarknadsstyrelsen. Detta är motiverat av att ett nära och löpande samarbete mellan dessa båda verk och strukturgarantibolaget är väsentligt samt det förhållandet att kommerskollegium betalar eventuell räntebefrielse samt i förekommande fall infriar garantierna.

Samarbete med arbetstagarernas och arbetsgivarnas organisationer är angeläget och bör organiseras i ett eller flera strukturråd. Härigenom tillförsäkras berörda organisationer ett inflytande på strukturgarantibolagets verksamhet. Mot denna bakgrund finner jag det inte motiverat att organisationerna är företrädde även i bolagets styrelse. Strukturråden bör ha en rådgivande funktion i förhållande till bolagets styrelse beträffande främst garantigivningens inriktning och fördelning på branscher. Vidare bör strukturråden fortlöpande bedöma erfarenheterna av informationen till de anställda från företagsledningen vid företag som erhållit garantier och vid behov förslå strukturgarantibolagets styrelse lämpliga åtgärder. Detaljutformningen av rådets sammansättning och funktion torde få ske efter samråd med berörda parter.

Anslagsfrågor m. m.

Vid bedömningen av erforderlig omfattning av strukturgarantiramen bör hänsyn tas till att verksamhetsområdet är stort. En garantiram bör därför under loppet av tre år med början den 1 juli 1972 successivt byggas upp till att sammanlagt omfatta 100 milj. kr. Med hänsyn till att behoven kan väntas vara störst under det första året bör garantiramen då omfatta 40 milj. kr. Garantierna bör icke vara revolverande. Garantiramens storlek och fördelning får fastställas i det tidigare nämnda avtalet med Sveriges investeringsbank.

Som jag tidigare nämnt bör ersättning för av strukturgarantibolaget medgiven räntebefrielse utbetalas av kommerskollegium, som även bör svara för att de av bolaget beviljade strukturgarantierna infrias i den mån så krävs. För dessa ändamål bör på riksstaten för budgetåret 1972/73 föras upp särskilda anslag, nämligen dels ett reservationsanslag till Kostnader för räntebefrielse vid strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher, dels ett förslagsanslag till Täckande av förluster på grund av strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher. Kostnaderna för räntebefrielse beräknar jag för nästa budgetår till 300 000 kr. För de därefter följande budgetåren bör anslaget för detta ändamål räknas upp i proportion till ökningen av garantiramen och med hänsynstagande till att räntebefrielse skall kunna ges upp till tre år. Då tidigare erfarenheter av lånegarantier av här aktuellt slag saknas, är det svårt att beräkna de sannolika förlustriskerna under perioden. Med hänsyn till att det under nästa budgetår knappast torde uppkomma några förluster förordar jag att anslaget till förlusttäckning tas upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Som jag tidigare nämnt bör det löpande omställningsprogrammet bl. a. utvidgas till att omfatta även skoindustrin, den manuella glasindustrin och möbelindustrin. Benämningen på det nuvarande reservationsanslaget Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna bör därför med giltighet fr. o. m. nästa budgetår ändras till Omställningsfrämjande åtgärder för vissa industribranscher. Detta bör emellertid inte medföra att anslaget skall behandlas som ett nytt reservationsanslag. Som tidigare redovisats bör anslaget för nästa budgetår räknas upp med 2,5 milj. kr. till 5 milj. kr.

Hemställen

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1) bemyndiga Kungl. Maj:t att på de villkor och enligt de grunder jag angivit i det föregående träffa avtal med Sveriges investeringsbank AB om lämnande av strukturgarantier genom ett särskilt aktiebolag,

2) till *Kostnader för räntebefrielse vid strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher* för budgetåret 1972/73 under trettonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.,

3) till *Täckande av förluster på grund av strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher* för budgetåret 1972/73 under trettonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

4) godkänna de av mig förordade ändringarna i riktlinjerna för omställningsfrämjande åtgärder för vissa industribranscher,

5) till *Omställningsfrämjande åtgärder för vissa industribranscher* för budgetåret 1972/73 under trettonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten